

ПОТРЕБЕ ГЛУВИХ И НАГЛУВИХ ОСОБА СРБИЈЕ ЗА ПРИМЕНОМ ЗНАКОВНОГ ЈЕЗИКА

Васо Обрадовић

Савез глувих и наглувих Србије, Београд

Знаковни језици су признати у многим државама света, уставом, законима, резолуцијама, уредбама и одлукама влада тих држава. У Р. Србији је у многим законима прописано право љувим особама на коришћење знаковној језика, али није дефинисано право нагоднаде преводиоцима за услуге које пружају.

Истраживање о потребама љувих и наљувих Србије за применом знаковној језика обављено је у 38 организација, а учествовале 562 особе. Добијени су и приказани подаци о стању слушној ошћења, начинима комуникације које примењују љуве и наљуве особе са околином, о ситуацијама у којима се највише користе знаковни језик, изражене потребе и ситуације у којима је неопходан преводаца.

Приказана је нова дворучна прстна азбука за љуве и наљуве Србије, дао обавештење о изради ДВД речника српској знаковној језика и изради нацрта Закона о употреби знаковној језика.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: љуви, наљуви, знаковни језик

Савез глувих и наглувих Србије, у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање и социјалну политику Републике Србије покренули су иницијативу да се у Србији усвоји Закон о знаковном језику и изврши стандардизација српског знаковног језика. Жеља је била да се изврши истраживање и сагледају ставови глувих и наглувих особа у вези знаковног језика и утврде потребе за применом истог у свакодневном животу.

Министарство је покренуло иницијативу из разлога што жели да се на нормативан начин регулишу права глувих и наглувих на употребу

„матерњег језика“, а у складу са нормативима који владају у целом свету. Са друге стране, Савез и локалне организације-удружења су са задовољством прихватили учешће у радним групама и истраживању, како би што пре дошло до доношења-усвајања законских и подзаконских аката по овом питању.

Није нам циљ да овом приликом анализирамо сва документа која у свету регулишу и гарантују право глумим особама на употребу знаковног језика у свакодневном животу, али треба нагласити да се кроз нормативе УН, Савета Европе, Европске Уније, Светске федерације глувих, Европске уније глувих, путем конвенција, резолуција, декларација, одлука, препорука и закона у великом броју држава, знаковни језик прокламује и признаје као матерњи језик глувих особа.

Признавање знаковних језика као природних средстава комуникације за глуве од стране земаља чланица Већа Европе, треба да унапреди интеграцију ових особа у друштво и олакша им доступност образовању, запошљавању и правосуђу.

У Извештају који је дао Malcolm Bruce, Уједињено Краљевство, странке либерала, демократа и реформатора, кроз Одбор за законодавство и људска права, стоји да ће признавање знаковних језика као природних и потпуних средстава комуникације за глуве од стране земаља чланица Већа Европе, унапредити интеграцију тих особа у друштво и олакшати им доступност образовању, запошљавању и правосуђу. Велика потреба за тумачима те позитивни ефекти на интеграцију очит су у земљама које су службено признале знаковне језике. У државама које још нису признале знаковне језике, њихово признавање довело би до едукације и регрутовања већег броја тумача.

Парламентарна скупштина признаје знаковне језике као израз културног богатства Европе. Скупштина признаје знаковне језике као потпун и природан начин комуницирања глувих особа, па ће службено признавање тих језика помоћи глумима да се интегришу у друштво и стекну доступност правосуђу, образовању и запослењу. Скупштина указује на важност и потребу укључивања корисника тих језика у процес доношења одлука и наводи да је одређени број земаља чланица увео програме за подршку знаковним језицима.

Скупштина такође препоручује да Одбор министара подржи земље чланице на:

1. службено признавање знаковних језика који се користе на њиховој територији;
2. обучавање тумача и учитеља знаковног језика;
3. образовање глувих на знаковном језику;

4. обучавање знаковном језику учитеља који ће радити с глувом и наглувом децом;
5. емитовање ТВ-програма на знаковном језику и скривено титловање програма који се користи на говорном језику;
6. давање права на информисање глувих и наглувих о коришћењу знаковног језика;
7. употребу нових технологија и омогућавање доступности тих технологија глумима,
8. укључивање знаковних језика као ваљаног школског предмета у редовне средње школе, са статусом једнаким другим језицима који се уче у школи;
9. давање права на слободан избор између оралног и билингвалног образовања;
10. давање финансијске подршке издавању литературе за учење знаковних језика.

У документима и извештајима Одсека за интеграцију особа са инвалидитетом, Одељења за социјалну политику Генералне управе за друштвено заједништво Савета Европе говори се о заштити и унапређењу знаковних језика и права њихових корисника у државама чланицама Савета Европе. Истиче се да је неопходно да се донесу мере ради заштите, унапређења и подршке пољима истраживања, употребе, предавања и учења народних ЗЈ сваке земље. Сем тога, треба да се обезбеди двојезично образовање глувих и наглувих корисника ЗЈ, и то како у виду носилаца тако и прималаца информационих порука, уз народне говорне и народне знаковне језике.

Текст се заснива на појму језичких људских права (ЈЉП) како су их описали Skutnab-Kangas i Filipson (1995). Узор и смисао ЈЉП на појединачном нивоу представљају:

- право да се својевољно поистовете са нечијим језиком,
- да друге наведу да поштују то поистовећење, без обзира да ли је то већински или мањински језик,
- право на родни језик,
- право да га уче,
- право да се он развија кроз званичну просвету преко учења на њему,
- право да се користи у службеном окружењу (школа, болница, милиција, именовање деце, вера),
- и право да се учи неки од званичних језика државе.

На нивоу заједнице ЈЛП обухватају права:

- мањинских група на постојање (право на различитост),
- да уживају и развијају језик и стварају образовна средства на која особа може да утиче и надзире степен спреме,
- да предају језик,
- да се представљају као група у политичком окружењу,
- да буду способни да самостално и једнодушно управљају и одлучују по питањима заједнице у односу на културу, образовање, друштвене послове и веру,
- да имају новчана средства којима би постизали своје циљеве

Да би се утврдило стање о коришћењу знаковног језика и потребе глувих особа Србије за коришћењем услуга преводилаца и судских тумача, обављено је истраживање у оквиру организација-удружења глувих и наглувих Србије.

Анонимни Упитник су попуњавали чланови из 38 организација, укупно 562 испитаника.

Најмлађи испитаник имао је 12 година, док је најстарији испитаник имао 90 година.

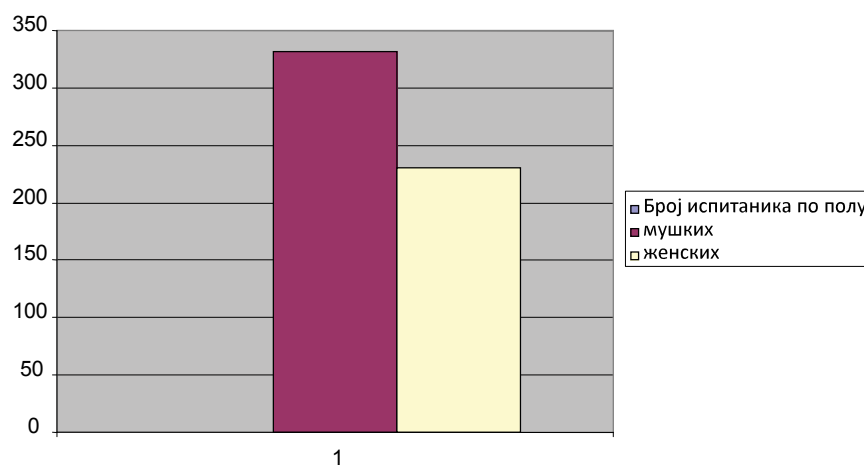
**Табела бр. 1: Број испитаника из организација
глувих и наглувих Србије**

Р. бр.	Организација	Укупно	%	Просечна старост
1.	Зајечар	15	2,67	42
2.	Алексинач	16	2,85	38,69
3.	Трстеник	16	2,85	47,44
4.	С. Паланка	15	2,67	48,33
5.	Смедерево	16	2,85	40,63
6.	Неготин	23	4,09	56,40
7.	В. Плана	16	2,85	42,31
8.	Чачак	15	2,67	41,07
9.	Јагодина	15	2,67	36,93
10.	Врање	15	2,67	37,93
11.	Пирот	15	2,67	55,13
12.	Параћин	18	3,20	41,44
13.	Краљево	10	1,78	38,30
14.	Прокупље	14	2,49	35,00
15.	Крушевац	19	3,38	41,26
16.	Куршумлија	15	2,67	39,00
17.	Пожаревац	15	2,67	42,80
18.	Београд	25	4,45	52,2
19.	Нови Пазар	16	2,85	27,87
20.	Крагујевац	13	2,31	51,92
21.	Ваљево	1	0,18	44,00
22.	Лозница	11	1,96	41,36
23.	Шабац	15	2,67	35,80
24.	Б. Башта	15	2,67	47,47
25.	Ниш	15	2,67	46,13
26.	Ужице	12	2,14	33,33
27.	Зрењанин	15	2,67	42,40
28.	Нови Сад	15	2,67	40,80
29.	Рума	8	1,42	53,62
30.	Вршац	16	2,85	44,25
31.	Бела Црква	4	0,71	34,25
32.	Ср. Митровица	16	2,85	40,94
33.	Сомбор	15	2,67	41,80
34.	Бечеј	16	2,85	51,37
35.	Суботица	15	2,67	55,67
36.	Кикинда	20	3,56	49,45
37.	Сента	15	2,67	43,73
38.	Панчево	16	2,85	41,25
	Укупно	562	100	43,27

Од укупно 562 испитаника, њих 332 (59,07) је мушког пола и 230 (40,93) је женског пола.

Табела бр. 2: Број и % испитаника мушког и женског пола

мушких		женских		укупно	
број	%	број	%	број	%
332	59,07	230	40,93	562	100,00

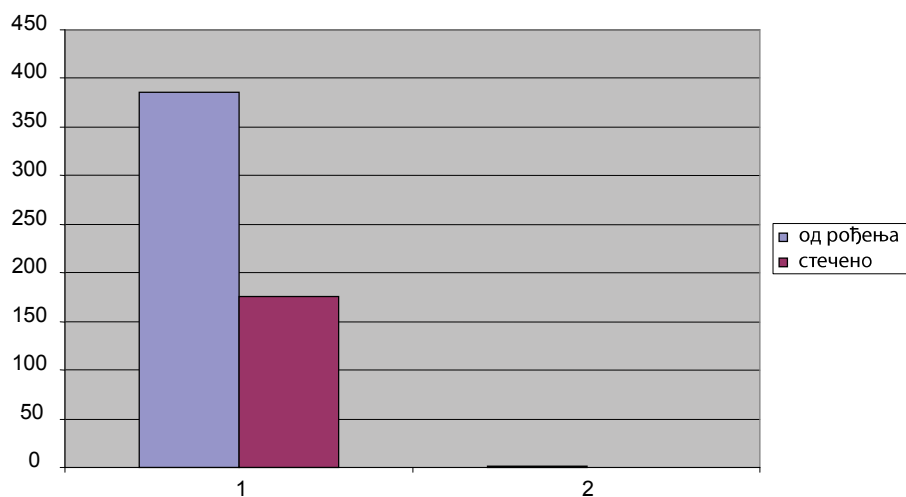
Графички приказ испитаника – мушког и женског пола

Наспанака слушног оштећења

Табела бр. 3: Наспанака слушног оштећења

	Од рођења	Стечено	Укупно
Број	386	176	562
%	69%	31%	100,00

Из табеле се види да је број испитаника са стеченим слушним оштећењем 176 (31%) и број испитаника који су слушно оштећење добили од рођења 386 (69%).

Графикон о слушном оштећењу

Начини комуникације са околином (табела бр. 4)

Испитаници су одговорили да комуникацију са околином обављају на следећи начин:

САМО ВЕРБАЛНО:

Од укупно 38 организација/удружења, чланови из шест (6) удружења су истакли да се изражавају „САМО ВЕРБАЛНО“, док чланови из 32 удружења не обављају комуникацију са околином „САМО ВЕРБАЛНО“. Видимо да комуникацију са околином само вербалним путем највише обављају чланови из Куршумлије – 12 (80%) и Шапца 8 (53,33%).

КОМБИНАЦИЈОМ ВЕРБАЛНОГ И ЗНАКОВНОГ ЈЕЗИКА

Комуникацију са околином „комбинацијом вербалног и знаковног језика“ обављају чланови из 36 организација, док чланови само две (2) организације не користе овај облика комуникације. Овај облик комуникације са околином највише користе чланови из Бајине баште (93,33%), Руме (87,50%) и Зајечара (60,00%).

САМО ЗНАКОВНИМ ЈЕЗИКОМ

Комуникацију са околином „само знаковним језиком“ обављају чланови из 33 организације, док чланови из 5 организација то не чине. Овај облик комуникације највише користе чланови организација из Зрењанина (86,67), Неготина (82,61) и Алексинца (75,00%).

И ЗНАКОВНИМ ЈЕЗИКОМ И ВЕРБАЛНО – У ЗАВИСНОСТИ ОД СИТУАЦИЈЕ

Табела бр 4: Начин комуникације са околином у организацијама

р.бр.	Организација/ удружење	1*		2*		3*		4*		ук.
1.	Зајечар			9	60,00%	3	20,00%	3	20,00%	15
2.	Алексинач			2	12,50%	12	75,00%	2	12,50%	16
3.	Трстеник			6	37,50%	8	50,00%	2	12,50%	16
4.	С. Паланка			7	46,67%	3	20,00%	5	33,33%	15
5.	Смедерево			9	56,25%	5	31,25%	2	12,50%	16
6.	Неготин			4	17,39%	19	82,61%			23
7.	В. Плана			3	18,75%			13	81,25%	16
8.	Чачак			6	40,00%	2	13,33%	7	46,67%	15
9.	Јагодина			5	33,33%	1	6,67%	9	60,00%	15
10.	Врање			2	13,33%	4	26,67%	9	60,00%	15
11.	Пирот	3	20,00%	1	6,67%	7	46,67%	4	26,67%	15
12.	Параћин			5	27,78%	12	66,67%	1	5,56%	18
13.	Краљево			3	30,00%	6	60,00%	1	10,00%	10
14.	Прокупље			8	57,14%	3	21,43%	3	21,43%	14
15.	Крушевац			1	5,26%	1	5,26%	17	89,47%	19
16.	Куршумлија	12	80,00%	2	13,33%			1	6,67%	15
17.	Пожаревац			3	20,00%	9	60,00%	3	20,00%	15
18.	Београд	2	8,00%	13	52,00%	3	12,00%	7	28,00%	25
19.	Нови Пазар			1	6,25%			15	93,75%	16
20.	Крагујевац			4	30,77%	7	53,85%	2	15,38%	13
21.	Ваљево							1	100,00%	1
22.	Лозница			5	45,45%	4	36,36%	2	18,18%	11
23.	Шабац	8	53,33%	3	20,00%	4	26,67%			15
24.	Б. Башта			14	93,33%	1	6,67%			15
25.	Ниш			8	53,33%	6	40,00%	1	6,67%	15
26.	Ужице			7	58,33%	3	25,00%	2	16,67%	12
27.	Зрењанин			2	13,33%	13	86,67%			15
28.	Нови Сад	1	6,67%	5	33,33%	7	46,67%	2	13,33%	15
29.	Рума			7	87,50%			1	12,50%	8
30.	Вршац			8	50,00%	8	50,00%			16
31.	Бела Црква			2	50,00%	1	25,00%	1	25,00%	4
32.	Ср. Митровица					11	68,75%	5	31,25%	16
33.	Сомбор			6	40,00%	9	60,00%			15
34.	Бечеј			4	25,00%	10	62,50%	2	12,50%	16
35.	Суботица	1	6,67%	4	26,67%	6	40,00%	4	26,67%	15
36.	Кикинда			4	20,00%	13	65,00%	3	15,00%	20
37.	Сента			3	20,00%	8	53,33%	4	26,67%	15
38.	Панчево			5	31,25%	3	18,75%	8	50,00%	16
	Укупно	27	4,80%	181	32,21%	212	37,72%	142	25,27%	562

1. Само вербално*

2. Комбинацијом вербалног и знаковног језика*

3. Само знаковним језиком*

4. И знаковним језиком и вербално – у зависности од ситуације*

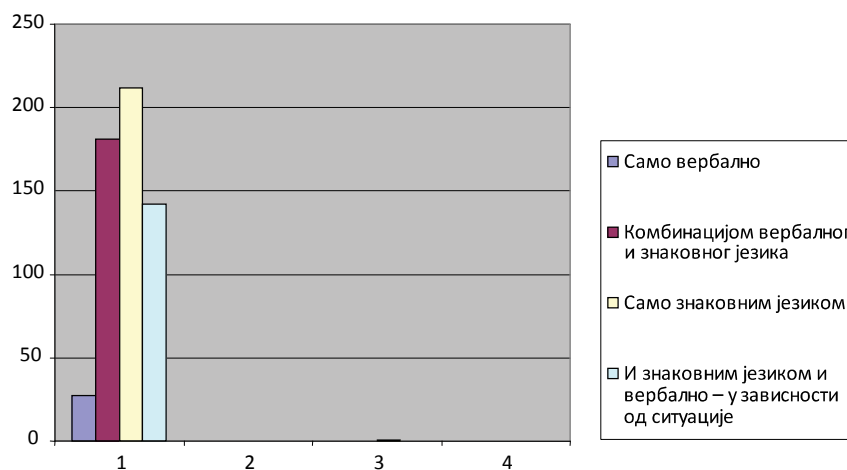
Овај облик комуникације користе чланови из 32 организације, а не користе чланови из 6 организација. Комуникацију „и знаковним језиком и вербално – у зависности од ситуације“ највише користе чланови организације из Новог Пазара (93,75%), Крушевца (89,47%), и Велике Плана (81,25%), занемарујући 1 члана из Ваљева.

Табела бр. 5: Начин комуникације са околином (укупно)

Начини комуникације са околином		Број	%
1.	Само вербално	27	4,80%
2.	Комбинацијом вербалног и знаковног језика	181	32,21%
3.	Само знаковним језиком	212	37,72%
4.	И знаковним језиком и вербално – у зависности од ситуације	142	25,27%
Укупно		562	100,00%

Од укупно 562 испитаника, комуникација са околином се обавља:

1. Само знаковним језиком 212 (**37,72%**),
2. Комбинацијом вербалног и знаковног језика 181 (**32,21%**),
3. И знаковним језиком и вербално – у зависности од ситуације 142 (**25,27%**),
4. Само вербално 27 (**4,80%**).

Графички приказ начина комуникације са околином

Ситуације у којима се највише користе знаковни језик

Испитаници су могли да дају по три могуће ситуације у којима се највише користи знаковни језик и број могућих одговора био би 1686.

Од 562 испитаника њих 77 (13,70%) није навело нити једну ситуацију у којој користе знаковни језик (од три могућности), док је 485 (86,30%) испитаника дало укупно 1244. одговора, тј. навело је ситуације у којима највише користе знаковни језик.

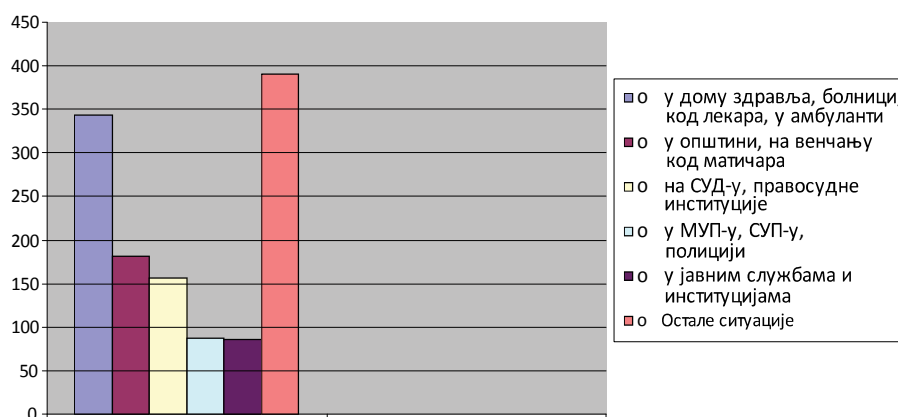
Табела бр. 6: Ситуације у којима се највише користе знаковни језик

о	у дому здравља, болници, код лекара, у амбуланти	343	27,57%
о	у општини, на венчању код матичара	182	14,63%
о	на СУД-у, правосудне институције	156	12,54%
о	у МУП-у, СУП-у, полицији	87	6,99%
о	у јавним службама и институцијама	86	6,91%
о	Остале ситуације	390	31,34%
	Укупно	1244	100%

Испод 5% појединачно су били одговори које смо сврстали у „остале ситуације“: свакодневно, увек, свуда 50 (4,02%), на послу, у фирми, на радном месту 41 (3,30%), у ЦСР, социјалним установама 39 (3,14%), на шалтерима 33 (2,65%), при гледању ТВ 32 (2,57%), на БИРО-у, Тржишту рада, НСЗ 30 (2,41%), у ПИО, СИЗ-у, социјалном 26 (2,09%), у пошти 26 (2,09%), у банци 17 (1,37%), при запошљавању, када тражи посао 15 (1,21%), у школи - лично ученици и због деце – родитељи 14 (1,13%), у клубу глувих, са глувима, са глувим друговима-пријатељима 9 (0,72%), на предавањима, трибинама 9 (0,72%), у вртићу, обданишту (због деце) 7 (0,56%), са чујућима 6 (0,48%), у породици (са децом, родитељима, браћом, сестрама, бабом, дедом...) 6 (0,48%), при куповини, на пијаци, у радњи 4 (0,32%), на јавним местима, скуповима 4 (0,32%), у позоришту 3 (0,24%), на састанцима, разним комисијама 3 (0,24%), на факултету 2 (0,16%), у локалној самоуправи 2 (0,16%), у спорту 1 (0,08%), у библиотеци 1 (0,08%), са комшијама 1 (0,08%), професионално ? 1 (0,08%), понекад 1 (0,08%), није потребно 1 (0,08%), не знам

1 (0,08%), на политичком скупу 1 (0,08%), на логоровању 1 (0,08%), на испитима 1 (0,08%), за тумачење 1 (0,08%), у бањи 1 (0,08%).

Видимо да су истакнуте ситуације које су од животног значаја за глуве и наглуве особе. Најизраженије су ситуације које се тичу здравља и здравствене заштите испитаника

Графикон о ситуацијама у којима се највише користи знаковни језик

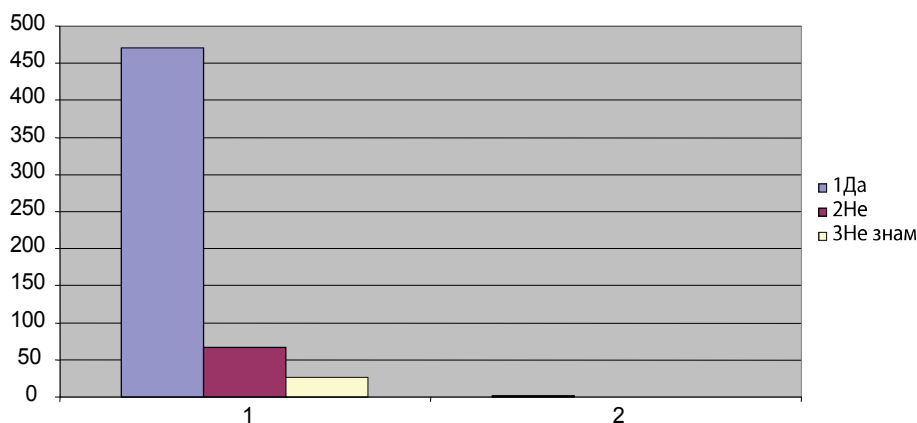
Да ли је потребан преводилац знаковног језика?

У 19 (50%) организација испитаници су са 100% дали одговор ДА, тј. да им је потребан преводилац знаковног језика, док је у две организације (Куршумлија и Шабац) одговор ДА изражен са 33,00%. Одговор ДА у преосталих 17 организација се креће од 53 % до 95 %. Дакле, најмање изражена потреба за преводиоцем је у организацији у Шапцу (67%), док су најчешће у дилеми - одговор НЕ ЗНАМ - чланови организације у Куршумлији (67%).

Из табеле видимо да свега 4,63 % испитаник (26) није сигурно да ли им је потребан преводилац знаковног језика, 11,74 % испитаника (66) је одговорило да им преводилац није потребан, док је 83, 63 % испитаника (470) одговорило да им је преводилац потребан.

Табела бр. 7: Пошребе за преводиоцем знаковној језика

Р.Б.	Организација/ удружење	ДА		НЕ		НЕ ЗНАМ		укуп.
		БР.	%	БР.	%	БР.	%	
1.	Зајечар	9	60%	3	20%	3	20%	15
2.	Алексинац	15	94%	1	6%	/	/	16
3.	Трстеник	16	100%	/	/	/	/	16
4.	С. Паланка	8	53%	7	47%	/	/	15
5.	Смедерево	9	56%	5	31%	2	13%	16
6.	Негогин	20	87%	1	4%	2	9%	23
7.	В. Плана	16	100%	/	/	/	/	16
8.	Чачак	15	100%	/	/	/	/	15
9.	Јагодина	11	73%	4	27%	/	/	15
10.	Врање	11	73%	3	20%	1	7%	15
11.	Пирот	10	67%	4	27%	1	7%	15
12.	Параћин	18	100%	/	/	/	/	18
13.	Краљево	7	70%	3	30%			10
14.	Прокупље	14	100%					14
15.	Крушевац	18	95%	1	5%			19
16.	Куршумлија	5	33%			10	67%	15
17.	Пожаревац	13	87%	1	7%	1	7%	15
18.	Београд	21	84%	1	4%	3	12%	25
19.	Нови Пазар	16	100%					16
20.	Крагујевац	12	92%	1	8%			13
21.	Ваљево	1	100%					1
22.	Лозница	8	73%	3	27%			11
23.	Шабац	5	33%	10	67%			15
24.	Б. Башта			15	100%			15
25.	Ниш	15	100%					15
26.	Ужице	9	75%	3	25%			12
27.	Зрењанин	15	100%					15
28.	Нови Сад	13	87%			2	13%	15
29.	Рума	8	100%					8
30.	Вршац	16	100%					16
31.	Бела Црква	4	100%					4
32.	Ср. Митровица	16	100%					16
33.	Сомбор	15	100%					15
34.	Бечеј	16	100%					16
35.	Суботица	15	100%					15
36.	Кикинда	20	100%					20
37.	Сента	14	93%			1	7%	15
38.	Панчево	16	100%					16
	Укупно	470	83,63%	66	11,74%	26	4,63%	562

Графикон о потребама за преводиоцем

Ситуације у којима је преводилац знаковног језика најпотребнији

Испитаници су имали могућност да наведу три ситуације у којима им је потребан преводилац знаковног језика, али ту могућност нису искористили у потпуности. Било је оних који су уписали три, оних са две, са једном ситуацијом у којој је потребан преводилац, али је било и испитаника који су дали одговор – „свуда“, или пак нису дали никакав одговор.

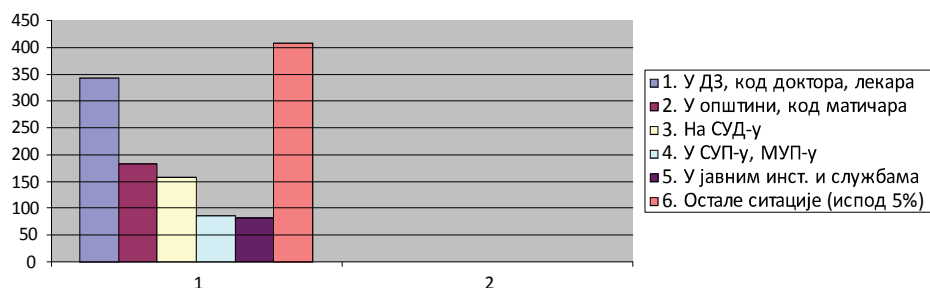
И у овом случају смо сумирали све одговоре испитаника о ситуацијама у којима им је потребан преводилац знаковног језика. Укупно смо добили 1260 одговора – ситуације, које смо, такође, разврстали по областима.

Уочавамо да је приближан број одговора – ситуација у којима испитаници користе знаковни језик и одговора – ситуација у којима им је потребан преводилац знаковног језика.

Ситуације у којима је потребан преводилац знаковног језика:

1. У ДЗ, код доктора, лекара	343	(27,22%),
2. У општини, код матичара	182	(14,44%),
3. На СУД-у	157	(12,46%),
4. У СУП-у, МУП-у	87	(6,90%),
5. У јавним инст. и службама	83	(6,59%).
6. Остале ситуације		(испод 5%)

Ситуације испод 5% одговора: свакодневно, свуда, увек; на БИРО-у, НСЗ; на послу, у фирми, на радном месту; у ЦСР - центру за социјални рад; на шалтерима; при гледању ТВ; у ПИО, СИЗ, социјалном; у пошти; у клубу глувих, са глумима; у банци; у школи (због деце); на предавањима, трибинама; у вртићу, обданишту; са тумачима и чујућима; у породици (деца, брачни друг, родитељи, фамилија); на јавним местима, скуповима; у куповини, на пијаци; у позоришту; на састанцима; на факултету; у локалној самоуправи; са комшијама, пријатељима; не знам, понекад; на спортским такмичењима; у библиотеци; није потребан; на логоровању; у бањи.

Графикон о ситуацијама у којима је преводилац знаковног језика најпошребнији

Добијени подаци јасно показује да је глумим и наглумим особама Србије потребна преводилачка служба, стандардизација, Закон о знаковном језику и нормативно уређење ове области у свим сферама живота.

Истраживање о потребама глумих лица за превођењем, дало је смернице и омогућило да Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, створи услове за финансирање „канцеларија - преводилачких сервиса“ у свим местима где постоје организације глумих и наглумих лица. Сада у Србији функционишу преводилачки сервиси у 42 организације-удружења глумих и наглумих, где преводиоци и судски тумачи обављају послове везане за потребе глумих и наглумих особа. Тумаче и преводиоце за рад у овим сервисима је оспособио Савез глумих и наглумих Србије, кроз своју традиционалну „Школу знаковног језика“.

Истовремено, радна група за израду Закона о употреби знаковног језика урадила је нацрт истог и очекује се да овај Закон уђе у скупштинску процедуру за усвајање.

Предвиђено је да се овим Законом глумим лицима у Србији призна знаковни језика као матерњи језик и призна право на употребу овог језика у следећим областима: у поступцима пред органима јавне власти, у области радних односа, у области образовања, у области здравствене и социјалне заштите, у остваривању права на учешће у културном, спортском и верском животу заједнице, у области приступа јавним услугама. Законом ће бити дефинисан статус тумача и преводилаца за знаковни језик и издавање и диплома о познавању знаковног језика.

У оквиру рада радне групе за стандардизацију знаковног језика одабране су речи за израду ДВД речника српског знаковног језика. Захваљујући разумевању РТС и МРСП, Савез је крајем априла 2012. године издао ДВД речник српског знаковног језика.

У табели бр. 8 су дате области са бројем речи које се налазе на ДВД речнику.

Видимо да су речи разврстане у 34 области, које су од значаја за глуве и наглуве особе. Овај речник ће служити за обуку преводилаца, судских тумача и оних које раде у институцијама које се баве рехабилитацијом, едукацијом, оспособљавањем и запошљавањем глувих и особама које раде у јавним службама, али и за едукацију глувих и наглувих особа.

Упоредо са одабиром речи за ДВД речник, радила је и Комисија Савеза глувих и наглувих Србије за модификацију дворучне азбуке. Како је на овом простору постојало неколико варијанти прстне азбуке/абесцеде, задатак Комисије је био да сагледа све моделе и утврди нову прстну азбуку за глуве и наглуве Србије. Одржано је неколико састанака у току 2011. године и било је пуно различитих визија и мишљења од стране глувих чланова Комисије. Било је јако тешко постићи сагласност и урадити азбуку која ће задовољити чланове на терену, посебно оне старије који су већ навикли на коришћење азбука (абесцеда) које су утврђене раније, на нивоу бивше Југославије. Проблем је био у томе што се од места до места у Србији користе различите варијанте дворучне азбуке и отежава ситуацију преводиоцима и глумим особама. Велике разлике су у схватањима биле су између младих и пензионера, како да се зове - дворучна или једноручна, да се модификују постојеће азбуке или да се ради нова прстна азбука. Ипак, на предлог Комисије, Извршни одбор СГНС 10. фебруара 2012. године усвојио следећу **ДВОРУЧНУ ПРСТНУ АЗБУКУ ГЛУВИХ СРБИЈЕ**.

Дворучна ћирична азбука љувих Србије

**Табела бр. 8: Области са бројем речи на ДВД речнику
српској знаковној језика**

Р.број	Област		Број речи
	Прстна азбука		
1.	Најчешће речи		149
2.	Породица и породични односи		45
3.	Време – дани - месеци		76
4.	Личност - особине – емоције		60
5.	Култура изгледа и лична хигијена		69
6.	Храна - јело - пиће		102
7.	Бројеви - новац – трговање		84
8.	Државе и градови		106
9.	Животиње - дивље и домаће		39
10.	Рад - радни однос		90
11.	Образовање		18
12.	Култура		20
13.	Спорт		56
14.	Комуникација		54
15.	Састанци и конференције		64
16.	Савремена технологија		18
17.	Урбанизам и становање		71
18.	Медицина		106
19.	Религија		26
20.	Путовање и транспорт		31
21.	Железница		32
22.	Царина		14
23.	Банка		14
24.	Енергија		35
25.	Грађевинарство		40
26.	Пољопривреда		32
27.	Туризам		44
28.	Шумарство		32
29.	Правни термини		155
30.	Управни послови		49
31.	Полиција		27
32.	Криминалистичка полиција		15
33.	Саобраћајна полиција		45
34.	Војска		21
	Укупно		1839

ЗАКЉУЧАК

Право на употребу знаковног језика гарантовано је многим међународним документима - декларацијама, конвенцијама, резолуцијама, уредбама, уставима и законима у области образовања, социјалне заштите, информисања, законима о правима особа са инвалидитетом, законима против дискриминације, одлукама влада тих држава и другим актима.

Права глувих у Србији на употребу знаковног језика су прописана у многим областима, али не постоји Закон о употреби знаковног језику, а у подзаконским актима није дефинисано право надокнаде трошкова преводиоцима и тумачима за глуве особе.

Министарство рада и социјалне политике и Савез глувих и наглувих Србије су формирали радне групе за стандардизацију српског знаковног језика и израду нацрта Закона о употреби знаковног језика.

Од октобра 2009. године врше се истраживања у организацијама глувих и наглувих Србије, о утврђивању ставова и потреба глувих и наглувих Србије у вези примене знаковног језика, а на основу добијених података покренут је рад преводилачких служби у оквиру организација-удружења, израђен је ДВД речник српског знаковног језика, утврђена примена нове дворучне прстне азбуке и урађен нацрт Закона о примени знаковног језика.

На основу свих међународних стандарда и изражених потреба глувих и наглувих Србије, предстоји доношење Закона у употреби знаковног језика у Србији.

ЛИТЕРАТУРА

1. Министарство рада и социјалне политике – Сектор за заштиту особа са инвалидитетом (2008): „Водич кроз права особа са инвалидитетом у Републици Србији“, Београд.
2. Конвенција о правима особа са инвалидитетом (2007).
3. Савет Европе (2008) – Комитет министара (5.04.2006): “Препорука Рец (2006) 5 – Акциони план Савета Европе за промовисање и пуно учешће особа са инвалидитетом у друштву: унапређење квалитета живота особа са инвалидитетом у Европи 2006-2015, Министарство рада и социјалне политике – Сектор за заштиту особа са инвалидитетом, Београд.
4. Стратегија о унапређивању положаја особа са инвалидитетом у Србији 2007-2015 (2006).
5. Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом (2006).
6. Markku Jokinen (2007): Статус знаковног језика у законодавству.
7. Mark Wheatley (2008): Статус знаковних језика у Европи.
8. Дамјан Татић (2005): "Извештај са заседања Ад хок комитета УН за израду нацрта Конвенције о промовисању и заштити права и достојанства особа са инвалидитетом".
9. Nina Timermans (2003): Упоредна анализа статуса знаковних језика у Европи, Стразбур, Француска.
10. Извештај Европског парламента о положају регионалних и мањинских језика у Европској унији (2003).
11. Malcolm Bruce (2001): Заштита знаковних језика земаља чланица Већа Европе, Одбор за законодавство и људска права – Извештај.

**DEAF AND HARD OF HEARING PERSONS NEEDS
IN SERBIA TO USE SIGN LANGUAGE**

VASO OBRADOVIĆ

Association of Deaf and Hard of Hearing Persons, Serbia, Beograd

SUMMARY

Sign languages are recognized in many countries of the world, by constitution, legislation, resolutions, ordinances and decisions of the governments of these countries. In Republic of Serbia legal right of deaf people to use sign language is regulated with a number of laws, however, compensation right of interpreters providing these services is not defined.

Research on the needs of deaf and hard of hearing in Serbia for using sign language was conducted in 38 organizations and 562 individuals participated. Data about the development of hearing impairment, means of communication applied by deaf and hard of hearing people with the environment, situations in which sign language is mostly used, explicit requirements and situations where an interpreter is required are all obtained and presented.

New two-hand finger spelling alphabet for the deaf and hard of hearing in Serbia is presented, and notice of making DVD Serbian Sign Language Dictionary and draft of the Law on sign language usage is given.